

บทที่ 6

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การประเมินผลหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตร มีวัตถุประสงค์การวิจัยคือ 1) เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการของโรงเรียนต้นแบบ และบุคลากรทางการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มีลักษณะผสมผสานหลักการ แนวคิดของการประเมินโครงการ โดยใช้แนวคิดแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods) ประชากร ได้แก่ โรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำนวน 555 โรงเรียน (เริ่มใช้หลักสูตรแกนกลาง ปีการศึกษา 2552) แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา 185 โรงเรียน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 183 เขต ระดับขยายโอกาส 183 โรงเรียน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 183 เขต และระดับมัธยมศึกษา 187 โรงเรียน ในเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา 42 เขต กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (เริ่มใช้หลักสูตรแกนกลาง ปีการศึกษา 2552) เป็นโรงเรียนที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) ครอบคลุม 19 เขตตรวจราชการ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการสถานศึกษา ที่เป็นโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 2) หัวหน้างานวิชาการ หรือผู้รับผิดชอบงานหลักสูตรของสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 3) ผู้อำนวยการ หรือรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ที่กำกับดูแลโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 4) ศึกษาพิเศษ ที่รับผิดชอบงานหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 5) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนในโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 6) คณะกรรมการสถานศึกษา และ 7) คณะกรรมการบริหารหลักสูตร และกลุ่มผู้กำหนดนโยบาย ได้แก่ ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 5 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารเขตพื้นที่ แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา แบบสอบถามศึกษานิเทศก์ ประเด็นสนทนากลุ่มครูผู้สอน ประเด็นสนทนากลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา ประเด็นสนทนากลุ่มคณะกรรมการบริหารหลักสูตร แบบประเมินคุณภาพหลักสูตร แบบตรวจสอบองค์ประกอบและคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา แบบประเมินหน่วย/แผนจัดการเรียนรู้ และแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทั้งการสนทนากลุ่ม สัมภาษณ์ การสอบถามความคิดเห็นโดยใช้แบบสอบถาม จากกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ ทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษา การวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการเรียนรู้ แผนจัดการเรียนรู้ ได้ข้อค้นพบซึ่งสรุป เป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ผลการประเมินการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการของโรงเรียนต้นแบบและบุคลากรทางการศึกษา

รายละเอียด เป็นดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ

1.1 ด้านเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา

1.หลักการ จุดมุ่งหมาย ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ตามแนวคิด Standard based Curriculum โดยวิสัยทัศน์ หลักการ มีรายละเอียดมากเกินไปจนหาอัตลักษณ์ไม่ได้ สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนระบุเป็นภาพกว้างยากแก่การปฏิบัติและวัดประเมินผล และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดมีจำนวนมากเกินไป กลุ่มสาระการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีจำนวนมากเกินไปไม่เหมาะกับวัยของผู้เรียนที่ควรพัฒนาพื้นฐานการเรียนรู้ ไม่จำเป็นต้องบังคับให้เรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

2. เอกสารหลักสูตรสถานศึกษา พบว่าโรงเรียนต้นแบบเขียนวิสัยทัศน์ไม่ครอบคลุมสภาพความต้องการของโรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น และการเขียนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไม่สอดคล้องกับเป้าหมายและจุดเน้นกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ในส่วนของโครงสร้างหลักสูตรชั้นปี มีรายวิชาเพิ่มเติม/กิจกรรมเพิ่มเติมสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และจุดเน้นของโรงเรียนในระดับต่ำ คำอธิบายรายวิชามีการกำหนดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นสอดแทรกอยู่ในคำอธิบายรายวิชาพื้นฐานหรือรายวิชาเพิ่มเติมไม่ชัดเจน และแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่ชัดเจน

3.กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ยังไม่มีตัวชี้วัด ยังขาดรายละเอียดในการทำแนวทางการจัดการเรียนการสอนและหน่วยและแผนการเรียนรู้ หรือแผนการจัดประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อีกทั้งครูยังขาดความเข้าใจในการประเมินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนบางกิจกรรม เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ฤกษ์ลดความสำคัญลงทำให้ผู้เรียนขาดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

4. การบริหารจัดการหลักสูตร ผู้บริหารและครูขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรอย่างแท้จริง ทั้งนี้การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการหลักสูตรส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพียงไม่กี่คนส่งผลให้การดำเนินงานไม่เป็นระบบ

5. การจัดการเรียนการสอน พบว่าครูผู้สอน สอนโดยไม่อิงหลักสูตรสถานศึกษา ขาดความหลากหลาย สอนไม่ตรงกับมาตรฐานตัวชี้วัด และไม่เอื้อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ได้ด้วยตัวเอง

6. การออกแบบหน่วย/แผนจัดการเรียนรู้ องค์กรประกอบของหน่วยการเรียนรู้ส่วนใหญ่ครบถ้วนแต่เนื้อหาและสาระสำคัญในแต่ละองค์ประกอบไม่สอดคล้องกัน และครูส่วนใหญ่ไม่เข้าใจกระบวนการออกแบบการเรียนรู้แบบ Backward Design

7. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ระดับชาติ ยังไม่ครอบคลุมตัวชี้วัด ครูผู้สอนขาดความรู้เกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ละเลยการวัดและประเมินผลขั้นสูง

8. คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานและตัวชี้วัด ยังไม่สะท้อนคุณภาพผู้เรียนด้านคนดี และคุณภาพผู้เรียนจากการทดสอบระดับชาติ ไม่สามารถบ่งบอกความสามารถที่แท้จริง

1.2 ด้านปัญหาและข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

1. การนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไปใช้ในสถานศึกษา พบว่า บุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งระดับเขตพื้นที่ และระดับสถานศึกษาขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ดังนั้น สพฐ. ควรจัดอบรมให้ความรู้กับบุคลากรทุกฝ่ายและทุกคน ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน และควรติดตามผลการนำหลักสูตรไปใช้เป็นระยะ เพื่อช่วยเหลือและพัฒนากระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ให้กับสถานศึกษา นอกจากนี้ควรมีการวิเคราะห์สภาพความแตกต่างและความต้องการตามบริบทของชุมชน เพื่อที่จะสามารถกำหนดกรอบหลักสูตรที่หลากหลายตอบสนองท้องถิ่น ชุมชนได้ และมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาหลักสูตรอย่างจริงจัง

2. การจัดทำหน่วย/แผนจัดการเรียนรู้ พบว่าครูขาดความเข้าใจในกระบวนการออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่อิงมาตรฐาน การจัดการเรียนการสอนไม่มีความหลากหลาย ไม่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากครูขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนในการออกแบบการเรียนรู้ที่อิงมาตรฐาน ประกอบกับปัจจัยอื่น อาทิ ภาระงานมาก สอนหลายระดับชั้น หลายวิชาจึงไม่มีเวลาเพียงพอ ดังนั้น สพฐ. หรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดอบรมให้ความรู้ หรือ จัดทำเอกสารประกอบเพื่อให้ความรู้ครู โดยการจัดอบรมนั้นควรแยกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ และ ระดับชั้น นอกจากนี้ควรมีการให้ความรู้เรื่องการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เทคนิคการสอน วิธีการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

3. การวัดและประเมินผลผู้เรียน พบว่า ครูขาดความรู้เรื่องการวัดและประเมินผล ไม่สามารถวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด เพื่อการประเมินได้ ครูไม่เข้าใจการสร้างเกณฑ์การประเมินรูปแบบต่างๆ ครูขาดความเข้าใจเรื่องการประเมินผลตามสภาพจริง อีกทั้งการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ไม่มีรูปแบบการประเมินที่ชัดเจน ดังนั้น สพฐ. ควรจัดอบรม/สัมมนาเชิงปฏิบัติการ

เพื่อให้ความรู้ และฝึกปฏิบัติ ในสร้างเครื่องมือการวัดและประเมินผล โดยเนื้อหาการอบรม/สัมมนา ต้องสอดคล้องกับแนวทางการประเมิน ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพ.ศ. 2551

1.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ขาดการมีส่วนร่วม และการติดตามผล โดยหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นอิงมาตรฐานเฉพาะในหน้ากระดาษเพราะมีข้อกำหนดไว้ แต่ในทางปฏิบัติยังมีครูบางส่วนที่ไม่ได้สอนและประเมินตามมาตรฐานการเรียนรู้ ดังนั้นการบริหารจัดการหลักสูตรควรเน้นให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร และควรมีการนิเทศติดตามเพื่อช่วยเหลือครูในการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลโดยใช้กระบวนการนิเทศ Supervising การช่วยเหลือ Coaching การเป็นผู้ดูแล พี่เลี้ยง Mentor การดูแลติดตาม Mentoring การทำวิจัยในชั้นเรียน การบริหารหลักสูตรควรพัฒนาตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมการบริหารแบบ Network โดยอาศัยสังคม online โดยผ่านระบบ Social network

1.4 ข้อเสนอแนะด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีคุณภาพ

ผลจากการวิจัยพบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ควรดำเนินการดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(ระดับผู้กำหนดนโยบาย)

1. ไม่ควรเปลี่ยนแปลงนโยบายหลักสูตรบ่อย และพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญเรื่องหลักสูตร การสอน และการประเมินที่อิงมาตรฐาน
2. ควรวางแผนการดำเนินงานระยะยาวเพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาได้ทราบแนวทางการดำเนินงาน และควรมีการประสานการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานย่อยในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เป็นการทำงานที่ไม่ซ้ำซ้อนและมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน
3. ควรลดโครงการ/กิจกรรม เพื่อให้ครูสามารถสอนได้เต็มที่ การจัดอบรม/สัมมนา ควรเป็นช่วงเวลาปิดเทอม หรือ เสาร์อาทิตย์ และควรให้มีการอบรมครูทุกคนแทนการอบรมเฉพาะแกนหลัก
4. สฟฐ.และเขตพื้นที่ต้องสนับสนุน 4 M และต้องเปิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการให้หลากหลาย
5. จัดเตรียมเอกสารให้พร้อม และเพียงพอเมื่อมีนโยบายเรื่องใหม่ๆ เพื่อให้ศึกษานิเทศก์ศึกษาและขยายผลต่อครูในสังกัดต่อไป

6. สภฐ.ต้องทำงานเชิงนโยบาย กำกับ ติดตาม ประเมิน และเปิดโอกาสให้เขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียนมีอิสระในการสร้างสรรค์งานใหม่ มีการกระจายอำนาจให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลเต็มรูปแบบ โดยให้คนในพื้นที่ดูแล

7. ควรมีนโยบายในการพัฒนาครูที่ชัดเจน กำหนดให้ครูต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีระบบกำกับติดตามตรวจสอบกระบวนการพัฒนาครูผู้สอน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1. ควรจัดสรรอัตรากำลังครูให้เหมาะสมกับสาขาวิชาที่โรงเรียนต้องการ ควรอำนวยความสะดวกในด้านเอกสารในการจัดทำ

2. ศึกษาวิเคราะห์ควรให้ความรู้ แนะนำ ช่วยเหลือครูอย่างจริงจังและจริงใจ มีการนิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่อง และควรมีบทบาทที่มากขึ้นในการเป็นสื่อกลางระหว่างสภฐ.กับโรงเรียนในการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น

3. ควรลดภาระงานที่ไม่ใช่งานของศึกษานิเทศก์เพื่อให้สามารถทำหน้าที่นิเทศ และดูแลโรงเรียนที่รับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ เพิ่มบทบาทของศึกษานิเทศก์ให้เป็นที่ปรึกษาแก่ครูผู้สอนในสถานศึกษาได้อย่างจริงจัง

4. รูปแบบการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่เป้าหมายของหลักสูตร ต้องมีการเตรียมการหรือการวางแผนการนิเทศ มีการติดตามอย่างใกล้ชิด มีการพัฒนาและประเมินผล และใช้สื่อมาช่วยในการนิเทศ

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีรูปแบบการบริหารงานได้แก่ จัดให้มีระบบการนิเทศติดตามบนหลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ใช้หลักการบริหารแบบสร้างเครือข่ายร่วมกับระบบการกำกับ ติดตาม และใช้รูปแบบการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ทุกส่วนมีบทบาทและมีส่วนร่วมได้ สะท้อนประเด็นปัญหาในการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติร่วมกัน

สถานศึกษา

1. ควรมีการจัดหลักสูตรและรายวิชาเพิ่มเติมสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น มีระบบการประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็ง มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร และมีกิจกรรมส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

2. สถานศึกษาควรมีผู้บริหารที่ให้ความสำคัญกับงานด้านวิชาการ มีความรู้เรื่องหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผล เป็นผู้นำด้านวิชาการ

3. สถานศึกษาประกอบด้วยผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ได้แก่ ครู ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร ต้องมีการทำความเข้าใจหลักสูตรให้ชัดเจนทั้งในด้านเป้าหมายที่ต้องการ มาตรฐาน ตัวชี้วัด สมรรถนะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน โดยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้ให้ความรู้ และมีการฝึกปฏิบัติอย่างจริงจังก่อนนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ต้องมีการติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ

4. โรงเรียนควรมีรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ดีมีคุณภาพคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ

5. ควรมีบทบาทสำคัญในการผลักดันผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ทั้งนี้สถานศึกษาควรมีการช่วยเหลือครูผู้สอนทั้งด้านการให้ความรู้ผ่านการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตร เนื้อหา รายวิชา เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการศึกษา การประสานงานกับชุมชน

1.5 ข้อเสนอแนะด้านแนวทางการพัฒนาหลักสูตรยุคศตวรรษที่ 21 และ การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ผลจากการวิจัย พบว่า มีแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับยุคศตวรรษที่ 21 และการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ดังนี้

1. หลักสูตรสถานศึกษาควรบูรณาการอาเซียน เป็นทั้งเป้าหมายและเนื้อหาสาระการเรียนรู้ โดยกำหนดเป็นมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ในแต่ละระดับชั้นอย่างชัดเจน กำหนดวิธีการวัดและประเมินผล

2. ควรมุ่งเน้นทักษะทางภาษา โดยจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ หรือบูรณาการภาษาอาเซียน และมุ่งเน้นการนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ จังหวัดที่อยู่ติดชายแดนต้องทำความเข้าใจกับภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งภาษาไทยต้องมีความเข้าใจที่ลึกซึ้ง

5. ควรเป็นหลักสูตรที่เน้นวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ควบคู่กับการให้ความสำคัญกับความรู้และความสามารถของผู้เรียนในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

6. ควรเป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับบริบทของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง แต่ยังคงมุ่งเน้นคุณลักษณะความเป็นไทย มีทักษะชีวิต ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา จิตสาธารณะ ทักษะการบริการ ทักษะอาชีพ การอยู่ร่วมกันในสังคม ความเข้าใจในสังคมต่างวัฒนธรรม

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการของโรงเรียนต้นแบบและบุคลากรทางการศึกษา

การพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการของโรงเรียนต้นแบบ และบุคลากรทางการศึกษา ควรมีการดำเนินการ ทั้ง 3 ระดับคือ

1 รูปแบบการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้านหลักสูตรทั้งระบบ มีหลักการที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สู่การจัดการศึกษาในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีขั้นตอนของรูปแบบการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้านหลักสูตรทั้งระบบมี 9 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1) ประชาสัมพันธ์ (Public Relation) หลักสูตรโดยการประชุมกับเขตพื้นที่ (ผู้บริหาร เขต และศึกษานิเทศก์) สถานศึกษา(ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา) และผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้ง การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโดยช่องทางต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมใน หลักสูตร

2) สร้างเครือข่าย (Networking) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรร่วมกับ สถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครู เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานการศึกษาระดับท้องถิ่น

3) พัฒนา (Develop) เอกสาร สื่อ เกี่ยวกับแนวทางการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติใน ห้องเรียน และพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์เพื่อเป็นผู้นำมืออาชีพ ในการนำหลักสูตรสู่การ ปฏิบัติ

4) ให้ความช่วยเหลือ (Coach) และเป็นพี่เลี้ยง (Mentor) และนิเทศ (Supervise) ใน การนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ ทั้งในระดับเขตพื้นที่ และสถานศึกษา

5) วิจัย (Research) ติดตามสภาพปัญหาการใช้หลักสูตร และแนวทางการเสริมสร้าง สมรรถนะในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการนำหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ

6) เสริมสร้าง (Enhance) ให้สถานศึกษาและเขตพื้นที่ติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร สถานศึกษา

7) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Management) เกี่ยวกับการพัฒนาความ เข้มแข็งทางวิชาการของสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ต่อเขตพื้นที่ และ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

8) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เผยแพร่ (Disseminate) ผ่าน เวทีและสื่อต่างๆเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีของสถานศึกษาที่มีความเข้มแข็งทางวิชาการในการนำ หลักสูตรสู่การปฏิบัติ

9) พัฒนา(Development) และปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

กระบวนการดังกล่าวควรมีปัจจัยสนับสนุน

1. สื่อและ อุปกรณ์ส่งเสริมหลักสูตร เช่น คู่มือครู เอกสารหลักสูตร สื่อการสอน อุปกรณ์ ประกอบการสอน สื่อเทคโนโลยี/ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ ที่ต้องเพียงพอ เหมาะสม เพื่อให้การนำหลักสูตร สู่การปฏิบัติเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร

2. บุคลากรทุกฝ่ายต้องมีความรู้ ความสามารถ และเพียงพอต่อการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ อาทิ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ศึกษานิเทศก์ เป็นต้น

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน /สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา กำหนดนโยบายในการส่งเสริม สนับสนุน กระบวนการพัฒนาหลักสูตร และ ขั้นตอนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ โดยมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย

2. แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตร ระดับเขตพื้นที่ การศึกษา มีกระบวนการในการพัฒนา 8 ขั้นตอน ประกอบด้วย

- 1) วิเคราะห์ (Analysis) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2) ถอดบทเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share and Learn) เกี่ยวกับหลักสูตร
- 3) วางแผน (Plan) การประชาสัมพันธ์หลักสูตร และสนับสนุนการใช้หลักสูตร
- 4) ออกแบบ (Design) แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ร่วมกับสถานศึกษา
- 5) ประชาสัมพันธ์ (Public Relation) หลักสูตรและแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร
- 6) เน้นพี่เลี้ยงและช่วยเหลือการใช้หลักสูตรกับสถานศึกษา (Mentor and Coach)
- 7) นิเทศ (Supervision) และกำกับติดตาม (Mentoring) ผลการใช้หลักสูตร
- 8) จัดกิจกรรม และสะท้อนผลกลับกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Reflect) แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการหลักสูตร

3. แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตร ระดับสถานศึกษา ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร มีกระบวนการ 6 ขั้นตอนประกอบด้วย

- 1) สร้างความตระหนัก (Awareness) ให้กับบุคลากรในโรงเรียนทุกคนเห็นความสำคัญของหลักสูตรที่มีต่อการจัดการศึกษา
- 2) อบรมให้ความรู้ (workshop) บุคลากรภายในสถานศึกษาทั้งระบบเพื่อความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน
- 3) การจัดทำหลักสูตร(Action) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พร้อมประชาสัมพันธ์และเผยแพร่
- 4) จัดระบบนิเทศ ติดตาม(Peer Coaching) โดยใช้ระบบการนิเทศแบบ Peer Coaching เพื่อพัฒนาบุคลากรและการจัดการเรียนการสอนไปพร้อมกัน
- 5) ประเมินผลหลักสูตร (Evaluate) โดยประเมินผลที่เกิดกับผู้เรียน และ ประเมินระบบการบริหารจัดการหลักสูตร
- 6) ปรับปรุงและพัฒนา(Development) นำผลที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรให้ดียิ่ง

ส่วนแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้านหลักสูตร ระดับสถานศึกษา ด้านการจัดทำเอกสารหลักสูตร มีกระบวนการ 6 ขั้นตอนประกอบด้วย

1. วางแผน (Plan) การพัฒนาหลักสูตรโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดการประชุม/สัมมนา เพื่อชี้แจงนโยบาย แผนงาน และแนวทางการดำเนินงานจัดทำเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาให้กับศึกษานิเทศก์ในเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ

2. อบรมให้ความรู้ (Educate) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานำความรู้ที่ได้จากการประชุมและสัมมนาไปถ่ายทอดให้สถานศึกษารับทราบและเป็นพี่เลี้ยงในการดำเนินงานจัดทำเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา โดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ฝึกปฏิบัติจริง

3. ดำเนินการแบบมีส่วนร่วม (Participate) สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาและดำเนินการจัดทำเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาโดยเน้นการสร้าง ความเข้าใจ และการทำงานแบบมีส่วนร่วม

4. ตรวจสอบ (Check) สถานศึกษาตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาก่อนนำไปใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญ อาทิเช่น ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่ ศึกษา ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ ฯลฯ

5. ประชาสัมพันธ์ (Promote) สถานศึกษาประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เช่น โรงเรียนใกล้เคียง สำนักงานเขตพื้นที่ ฯลฯ รับทราบสาระสำคัญในเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา

6. ปฏิบัติและขยายผล (Practice to Implement and Evaluation) สถานศึกษาจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้กับบุคลากรครูให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา และการนำหลักสูตรไปใช้ รวมทั้งการวัดและประเมินผล

4. แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้านหลักสูตร **ระดับครูผู้สอน** มีกระบวนการ 5 ขั้นตอนประกอบด้วย

1) ประชาสัมพันธ์ (Explain) หน่วยงานระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร โครงสร้างเวลาเรียน ตัวชี้วัดในแต่ละกลุ่มสาระ โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการกับครูทุกคนเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน

2) อบรม (Workshop) สถานศึกษาจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ อาทิ เทคนิคการจัดการเรียนรู้ การเขียนแผนการจัดการเรียน การวัดและประเมินผล การศึกษา สื่อการสอน ฯลฯ

3) ปฏิบัติ (Action) ครูนำหลักสูตรไปออกแบบการจัดการเรียนรู้และวัดและประเมินผลผู้เรียน

4) นิเทศกำกับติดตาม (Supervisor) สถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศกำกับติดตาม โดยเป็น การนิเทศภายนอกจากศึกษานิเทศก์ด้านหลักสูตร และด้านการวัดและประเมินผล และนิเทศภายใน โดยคณะผู้บริหาร หรือหัวหน้างานวิชาการ หัวหน้างานหลักสูตร หรือหัวหน้ากลุ่มสาระ

5) ประเมิน (Evaluation) ตรวจสอบสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรโดยประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประเมินผลหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตร มีวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการประเมินการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนต้นแบบทุกฝ่ายโดยภาพรวมพิจารณาว่าเป็นหลักสูตรที่อิงมาตรฐานที่ดี ชัดเจนเหมาะสมครอบคลุม สอดคล้องแต่อย่างไรก็ตามมีข้อคิดเห็นและหลักฐานเชิงประจักษ์ดังนี้

1.1 ด้านเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา

1.หลักการ จุดหมาย ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ตามแนวคิด Standard based Curriculum โดยวิสัยทัศน์ หลักการ มีรายละเอียดมากเกินไปจนหาอัตลักษณ์ไม่ได้ สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนระบุเป็นภาพกว้างยากแก่การปฏิบัติและวัดประเมินผล และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดมีจำนวนมากเกินไป กลุ่มสาระการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีจำนวนมากเกินไปไม่เหมาะกับวัยของผู้เรียนที่ควรพัฒนาพื้นฐานการเรียนรู้ ไม่จำเป็นต้องบังคับให้เรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

2. เอกสารหลักสูตรสถานศึกษา พบว่าโรงเรียนต้นแบบเขียนวิสัยทัศน์ไม่ครอบคลุมสภาพความต้องการของโรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น และการเขียนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไม่สอดคล้องกับเป้าหมายและจุดเน้นกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ในส่วนของโครงสร้างหลักสูตรชั้นปี มีรายวิชาเพิ่มเติม/กิจกรรมเพิ่มเติมสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และจุดเน้นของโรงเรียนในระดับต่ำ คำอธิบายรายวิชามีการกำหนดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นสอดแทรกอยู่ในคำอธิบายรายวิชาพื้นฐานหรือรายวิชาเพิ่มเติมไม่ชัดเจน และแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีไม่ชัดเจน

3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ยังไม่มีตัวชี้วัด ยังขาดรายละเอียดในการทำแนวทางการจัดการเรียนการสอนและหน่วยและแผนการเรียนรู้ หรือแผนการจัดประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อีกทั้งครูยังขาดความเข้าใจในการประเมินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนบางกิจกรรม เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ถูกลดความสำคัญลงทำให้ผู้เรียนขาดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

4. การบริหารจัดการหลักสูตร ผู้บริหารและครูขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรอย่างแท้จริง ทั้งนี้การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการหลักสูตรส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพียงไม่กี่คนส่งผลให้การดำเนินงานไม่เป็นระบบ

5. การจัดการเรียนการสอน พบว่าครูผู้สอน จัดการสอนโดยไม่อิงหลักสูตรสถานศึกษา ขาดความหลากหลาย สอนไม่ตรงกับมาตรฐานตัวชี้วัด และไม่เอื้อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ได้ด้วยตัวเอง

6. การออกแบบหน่วย/แผนจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ส่วนใหญ่ครบถ้วนแต่เนื้อหาและสาระสำคัญในแต่ละองค์ประกอบไม่สอดคล้องกัน และครูส่วนใหญ่ไม่เข้าใจกระบวนการออกแบบการเรียนรู้แบบ Backward Design

7. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ระดับชาติ ยังไม่ครอบคลุมตัวชี้วัด ครูผู้สอนขาดความรู้เกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ละเลยการวัดและประเมินผลในระดับการวัดขั้นสูง

8. คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานและตัวชี้วัด ยังไม่สะท้อนคุณภาพผู้เรียนด้านคนดี และคุณภาพผู้เรียนจากการทดสอบระดับชาติ ไม่สามารถบ่งบอกความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนต้นแบบยังต้องปรับให้สอดคล้องกันทั้งสามองค์ประกอบให้มีระบบความสัมพันธ์ของหลักสูตรคือ หลักสูตร (curriculum) การประเมินผล(assessment) และการเรียนการสอน(instruction) นั้นเป็นเรื่องเดียวกัน เนื้อหาสาระหลักสูตร ทักษะ และการประเมินเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Jacobs(2010) และยังได้ให้แนวคิดว่าหลักสูตรของโรงเรียนต้องเป็นการเตรียมผู้เรียนสำหรับปี พ.ศ. 2015 หรือ ปี พ.ศ. 2020 ควรมีการจัดเตรียมหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ดังนั้นต้องพิจารณาว่า “อะไรควรตัดทิ้ง” “อะไรควรเก็บไว้หรือคงเดิมไว้” “อะไรควรต้องสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่” ต้องมีการยกระดับปรับหลักสูตรและผู้เรียนควรกำหนดเส้นทางเดินของการเรียน (หลักสูตร)ด้วยตนเองสร้าง learner attitude and motivation to learn การจัดการเรียนการสอนต้องสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตร การสอนควรผสมผสาน เทคโนโลยี ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการคิด การสร้างสรรค์ประดิษฐ์ คิดค้นแสวงหาความรู้ด้วยตนเองการสอนไม่ใช่การป้อนความรู้แต่เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ความรู้ ไม่แข่งขันแต่เรียนร่วมมือกัน ให้มีทักษะชีวิตและมีอาชีพ อยู่ร่วมกันในสังคมได้ สื่อสารกับผู้อื่นที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับความเป็นจริงในสังคม และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Beers (2011) ที่เน้นทักษะสำคัญ 4 ทักษะ(4Cs)คือ creative and innovation critical thinking and problem solving communication collaboration และเน้นการจัดการเรียนการสอน 3 Rs ใน และควรเตรียมผู้เรียนให้มี กลุ่มสาระเรียนรู้หรือ content knowledge ที่จำเป็นได้แก่ world language arts economics science geography history government and civics ด้านการวัดและประเมินผลควรเป็นการประเมินเพื่อประเมินพัฒนาการของผู้เรียนไม่เน้นการสอบจากข้อสอบด้วยตนเองแม้ว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1.2 ปัญหาและข้อเสนอแนะในด้านการนำหลักสูตรไปใช้

1. การนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไปใช้ในสถานศึกษา พบว่า บุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งระดับเขตพื้นที่ และระดับสถานศึกษาขาดความรู้และความ

เข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ดังนั้น สพฐ. ควรจัดอบรมให้ความรู้กับบุคลากรทุกฝ่ายและทุกคน ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน และควรติดตามผลการนำหลักสูตรไปใช้เป็นระยะ เพื่อช่วยเหลือและพัฒนากระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ให้กับสถานศึกษา นอกจากนี้ควรมีการวิเคราะห์สภาพความแตกต่างและความต้องการตามบริบทของชุมชน เพื่อที่จะสามารถกำหนดกรอบหลักสูตรที่หลากหลายตอบสนองท้องถิ่น ชุมชนได้ และมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาหลักสูตรอย่างจริงจัง

2. การจัดทำหน่วย/แผนจัดการเรียนรู้ พบว่าครูขาดความเข้าใจในกระบวนการออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่อิงมาตรฐาน การจัดการเรียนการสอนไม่มีความหลากหลาย ไม่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากครูขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนในการออกแบบการเรียนรู้ที่อิงมาตรฐาน ประกอบกับปัจจัยอื่น อาทิ ภาระงานมาก สอนหลายระดับชั้น หลายวิชาจึงไม่มีเวลาเพียงพอ ดังนั้น สพฐ. หรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดอบรมให้ความรู้ หรือ จัดทำเอกสารประกอบเพื่อให้ความรู้ครู โดยการจัดอบรมนั้นควรแยกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ และ ระดับชั้น นอกจากนี้ควรมีการให้ความรู้เรื่องการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เทคนิคการสอน วิธีการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

3. การวัดและประเมินผลผู้เรียน พบว่า ครูขาดความรู้เรื่องการวัดและประเมินผล ไม่สามารถวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด เพื่อการประเมินได้ ครูไม่เข้าใจการสร้างเกณฑ์การประเมินรูปแบบต่างๆ ครูขาดความเข้าใจเรื่องการประเมินผลตามสภาพจริง อีกทั้งการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ไม่มีรูปแบบการประเมินที่ชัดเจน ดังนั้น สพฐ. ควรจัดอบรม/สัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ และฝึกปฏิบัติ ในสร้างเครื่องมือการวัดและประเมินผล โดยเนื้อหาการอบรม/สัมมนาต้องสอดคล้องกับแนวทางการประเมิน ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพ.ศ. 2551

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นบุคลากรของโรงเรียนต้นแบบ ยังขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การจัดทำหน่วย/แผนจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าระยะเวลาการประชาสัมพันธ์ และการใช้ในโรงเรียนนำร่องค่อนข้างสั้น และกระชั้นชิด การวางแผนการใช้หลักสูตรต้องมีการเตรียมความพร้อมทุกด้านทั้งด้าน เอกสาร สื่อ โดยเฉพาะบุคลากร ต้องมีการพัฒนาบุคลากรเป็นสำคัญ ดังที่ Wiles (2009) เน้นเรื่องการพัฒนาหลักสูตร การใช้หลักสูตรต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร ต้องออกแบบการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ ด้านหลักสูตร การสอน และการประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รุ่งนภา นุตราวศ์ และคณะ (2553: 11) ที่พบว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะช่วยให้การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะการออกแบบหน่วย แผนการจัดการเรียนรู้ที่อิงมาตรฐาน และการวัดและประเมินผลควรคำนึงถึงการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลแบบการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล(Differentiated Instruction) การพัฒนาออกแบบการเรียนการสอน หรือการนำรูปแบบการสอนที่เหมาะสมมาใช้เพื่อนำไปสู่การ

พัฒนาผู้เรียนจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล (Differentiate Instruction) ถือเป็นแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่มีความสอดคล้องกับหลักการและแนวทางการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นพัฒนาผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยหลักการ แนวคิดของการจัดการเรียนรู้ตามความแตกต่างระหว่างบุคคลนั้น ทอมลินสัน (Tomlinson, 2001: 1-7) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนตามหลักการแนวคิดนี้ว่า ผู้เรียนนั้นถึงแม้จะมีเหมือนกันในด้านของเพศ อายุ และวัย แต่สิ่งที่ต่างกันคือ ความสามารถในการรับรู้ (Perception) แบบการเรียนรู้ (Learning Style) แนวคิด (Idea) และภูมิหลัง (backgrounds) ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการสอนและการเรียนรู้ ซึ่งครูจะต้องให้ความสำคัญเพื่อนำไปสู่การวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพบนความแตกต่างของผู้เรียนในชั้นเรียนมิใช่การมุ่งแก้ไขปัญหเฉพาะผู้เรียนคนใดคนหนึ่ง (No Individual Instruction) โดยที่ผู้สอนจะมีการวางแผนการสอน สื่อการสอน วิธีการสอน การวัดผลประเมินผลให้เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละกลุ่มในชั้นเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย (Not just “tailor the same suit for clothes”) เน้นคุณภาพที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน คือ ความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนทุกคนในชั้นเรียน(whole class) มากกว่าปริมาณของเนื้อหาที่สอนหรือสอนครบตามเนื้อหาสาระ(Qualitative more than Quantitative) หรือผู้เรียนคนใดคนหนึ่ง และเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ของตน

1.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ขาดการมีส่วนร่วม และการติดตามผล โดยหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นอิงมาตรฐานเฉพาะในหน้ากระดาษเพราะมีข้อกำหนดไว้ แต่ในทางปฏิบัติยังมีครูบางส่วนที่ไม่ได้สอนและประเมินตามมาตรฐานการเรียนรู้ ดังนั้นการบริหารจัดการหลักสูตรควรเน้นให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร และควรมีการนิเทศติดตามเพื่อช่วยเหลือครูในการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลโดยใช้กระบวนการนิเทศ Supervising การช่วยเหลือ (Coaching) การเป็นผู้ดูแล พี่เลี้ยง Mentor การดูแลติดตาม (Mentoring) การทำวิจัยในชั้นเรียน การบริหารหลักสูตรควรพัฒนาตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม การบริหารแบบ Network โดยอาศัยสังคม online โดยผ่านระบบ Social network

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงปัญหาของการบริหารจัดการหลักสูตรของโรงเรียนต้นแบบที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าโรงเรียนต้นแบบว่ายังขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการหลักสูตร เพราะเมื่อมีหลักสูตรแล้วหลักสูตรจะประสบความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ได้ต้องอาศัยการบริหารจัดการหลักสูตรดังที่ Glatthorn and Whitehead (2009) ได้เสนอแนวคิดว่าหลังจากโรงเรียนพัฒนาหลักสูตรและผ่านการเห็นชอบจากคณะกรรมการของโรงเรียนแล้ว โรงเรียนต้องมี

คณะกรรมการบริหารจัดการหลักสูตร เพื่อบริหารจัดการให้มีกิจกรรมการนิเทศ ช่วยเหลือ แนะนำ ให้คำปรึกษา ในการนำหลักสูตรไปใช้เป็นไปตามเป้าหมาย โดยมีลักษณะหลากหลายวิธี

1.4 ข้อเสนอแนะด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ควรดำเนินการดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(ระดับผู้กำหนดนโยบาย)

1. ไม่ควรเปลี่ยนแปลงนโยบายหลักสูตรบ่อย และพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญเรื่องหลักสูตร การสอน และการประเมินที่อิงมาตรฐาน
2. ควรวางแผนการดำเนินงานระยะยาวเพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาได้ทราบแนวทางการดำเนินงาน และควรมีการประสานการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานย่อยในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เป็นการทำงานที่ไม่ซ้ำซ้อนและมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน
3. ควรลดโครงการ/กิจกรรม เพื่อให้ครูสามารถสอนได้เต็มที่ การจัดอบรม/สัมมนา ควรเป็นช่วงเวลาปิดเทอม หรือ เสาร์อาทิตย์ และควรให้มีการอบรมครูทุกคนแทนการอบรมเฉพาะแกนหลัก
4. สพฐ.และเขตพื้นที่ต้องสนับสนุน 4 M และต้องเปิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการให้หลากหลาย
5. จัดเตรียมเอกสารให้พร้อม และเพียงพอเมื่อมีนโยบายเรื่องใหม่ๆ เพื่อให้ศึกษานิเทศก์ศึกษาและขยายผลต่อครูในสังกัดต่อไป
6. สพฐ.ต้องทำงานเชิงนโยบาย กำกับ ติดตาม ประเมิน และเปิดโอกาสให้เขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียนมีอิสระในการสร้างสรรค์งานใหม่ มีการกระจายอำนาจให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลเต็มรูปแบบ โดยให้คนในพื้นที่ดูแล
7. ควรมีนโยบายในการพัฒนาครูที่ชัดเจน กำหนดให้ครูต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีระบบกำกับติดตามตรวจสอบกระบวนการพัฒนาครูผู้สอน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1. ควรจัดสรรอัตรากำลังครูให้เหมาะสมกับสาขาวิชาที่โรงเรียนต้องการ ควรอำนวยความสะดวกในด้านเอกสารในการจัดทำ

2. ศึกษาวิเคราะห์ควรให้ความรู้ แนะนำ ช่วยเหลือครูอย่างจริงจังและจริงใจ มีการนิเทศ ติดตามผลอย่างต่อเนื่อง และควรมีบทบาทที่มากขึ้นในการเป็นสื่อกลางระหว่างสพฐ.กับโรงเรียนในการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น

3. ควบลดภาระงานที่ไม่ใช่งานของศึกษานิเทศก์เพื่อให้สามารถทำหน้าที่นิเทศ และดูแล โรงเรียนที่รับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ เพิ่มบทบาทของศึกษานิเทศก์ให้เป็นที่ปรึกษาแก่ครูผู้สอนใน สถานศึกษาได้อย่างจริงจัง

4. รูปแบบการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่เป้าหมายของหลักสูตร ต้องมีการ เตรียมการหรือการวางแผนการนิเทศ มีการติดตามอย่างใกล้ชิด มีการพัฒนาและประเมินผล และใช้ สื่อมาช่วยในการนิเทศ

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีรูปแบบการบริหารงานได้แก่ จัดให้มีระบบการนิเทศ ติดตามบนหลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ใช้หลักการบริหารแบบสร้างเครือข่ายร่วมกับระบบการ กำกับ ติดตาม และใช้รูปแบบการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ทุกส่วนมีบทบาทและมีส่วนร่วมได้ สะท้อนประเด็นปัญหาในการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติร่วมกัน

สถานศึกษา

1. ควรมีการจัดหลักสูตรและรายวิชาเพิ่มเติมสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น มี ระบบการประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็ง มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร และมีกิจกรรมส่งเสริมการใช้ ภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

2. สถานศึกษาควรมีผู้บริหารที่ให้ความสำคัญกับงานด้านวิชาการ มีความรู้เรื่องหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผล เป็นผู้นำด้านวิชาการ

3. สถานศึกษาประกอบด้วยผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ได้แก่ ครู ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร ต้องมีการทำความเข้าใจหลักสูตรให้ชัดเจนทั้งในด้านเป้าหมายที่ต้องการ มาตรฐาน ตัวชี้วัด สมรรถนะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน โดยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้ให้ความรู้ และมีการฝึก ปฏิบัติอย่างจริงจังก่อนนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ต้องมีการติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างเป็น ระบบ

4. โรงเรียนควรมีรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ดีมีคุณภาพคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ

5. ควรมีบทบาทสำคัญในการผลักดันผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ทั้งนี้ สถานศึกษาควรมีการช่วยเหลือครูผู้สอนทั้งด้านการให้ความรู้ผ่านการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตร เนื้อหา รายวิชา เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการศึกษา การประสานงานกับชุมชน

จากข้อเสนอแนะด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีคุณภาพพบว่า โรงเรียนยังต้องพัฒนาการพัฒนาบุคลากร การบริหารงานวิชาการ การนิเทศ การให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ การเป็นพี่เลี้ยงให้เหมาะกับสภาพบริบทของแต่ละสถานศึกษา เนื่องจากระบบหรือรูปแบบ เหล่านี้จะช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้

1.5 ข้อเสนอแนะด้านแนวทางการพัฒนาหลักสูตรยุคศตวรรษที่ 21 และการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ผลจากการวิจัย พบว่า มีแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับยุคศตวรรษที่ 21 และการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ดังนี้

1. หลักสูตรสถานศึกษาควรบูรณาการอาเซียน เป็นทั้งเป้าหมายและเนื้อหาสาระการเรียนรู้ โดยกำหนดเป็นมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ในแต่ละระดับชั้นอย่างชัดเจน กำหนดวิธีการวัดและประเมินผล

2. ควรมุ่งเน้นทักษะทางภาษา โดยจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ หรือบูรณาการภาษาอาเซียน และมุ่งเน้นการนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ จังหวัดที่อยู่ติดชายแดนต้องทำความเข้าใจกับภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งภาษาไทยต้องมีความเข้าใจที่ลึกซึ้ง

3. ควรเป็นหลักสูตรที่เน้นวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ควบคู่กับการให้ความสำคัญกับความรู้และความสามารถของผู้เรียนในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

4. ควรเป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับบริบทของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง แต่ยังคงมุ่งเน้นคุณลักษณะความเป็นไทย มีทักษะชีวิต ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา จิตสาธารณะ ทักษะการบริการ ทักษะอาชีพ การอยู่ร่วมกันในสังคม ความเข้าใจในสังคมต่างวัฒนธรรม

จากข้อเสนอแนะด้านแนวทางการพัฒนาหลักสูตรยุคศตวรรษที่ 21 และ การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่เน้นการบูรณาการอาเซียน การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และการมีทักษะทางสังคมที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ประเทศอาเซียนมีการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน และสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานการศึกษาโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรต้องมีการปรับหลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Beers (2011) ที่ว่าในยุคศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี นักการศึกษาต้องเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ก้าวทันเทคโนโลยี และสามารถเชื่อมต่อกับสังคมโลกได้ และสามารถอยู่ในสังคมแห่งอนาคตได้

2. แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการของโรงเรียนต้นแบบ และบุคลากรทางการศึกษา พบว่า1 รูปแบบการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้านหลักสูตรทั้งระบบ มีหลักการที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สู่การจัดการศึกษาในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพโดยมีขั้นตอนของรูปแบบการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้านหลักสูตรทั้งระบบมี 9 ขั้นตอน ประกอบด้วย1)ประชาสัมพันธ์ (Public Relation) หลักสูตรโดยการประชุมกับเขตพื้นที่ (ผู้บริหารเขต และศึกษานิเทศก์) สถานศึกษา(ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา) และผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโดยช่องทางต่างๆ เพื่อเสริมสร้าง

ความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในหลักสูตร 2)สร้างเครือข่าย (Networking) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครู เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานการศึกษาระดับท้องถิ่น 3)พัฒนา (Develop) เอกสาร สื่อ เกี่ยวกับแนวทางการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในห้องเรียน และพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์เพื่อเป็นผู้นำมืออาชีพ ในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ 4) ให้ความช่วยเหลือ (Coach) และเป็นพี่เลี้ยง (Mentor) และนิเทศ (Supervise) ในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ ทั้งในระดับเขตพื้นที่ และสถานศึกษา 5)วิจัย (Research) ติดตามสภาพปัญหาการใช้หลักสูตร และแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการนำหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ 6)เสริมสร้าง (Enhance) ให้สถานศึกษาและเขตพื้นที่ติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา 7)จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Management) เกี่ยวกับการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการของสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ต่อเขตพื้นที่ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 8)สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.) เผยแพร่ (Dissiminate) ผ่านเวทีและสื่อต่างๆเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีของสถานศึกษาที่มีความเข้มแข็งทางวิชาการในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ และ9) พัฒนา (Development) และปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบซึ่งกระบวนการดังกล่าวควรมีปัจจัยสนับสนุน 1) สื่อ อุปกรณ์ส่งเสริมหลักสูตร เช่น คู่มือครู เอกสารหลักสูตร สื่อการสอน อุปกรณ์ประกอบการสอน สื่อเทคโนโลยี/ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ ที่ต้องเพียงพอ เหมาะสม เพื่อให้การนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร 2) บุคลากรทุกฝ่ายต้องมีความรู้ ความสามารถ และเพียงพอต่อการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ อาทิ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ศึกษานิเทศก์ เป็นต้น 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน /สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำหนดนโยบายในการส่งเสริม สนับสนุน กระบวนการพัฒนาหลักสูตร และขั้นตอนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ โดยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย สำหรับ**แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการของโรงเรียนต้นแบบ และบุคลากรทางการศึกษา** ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับสถานศึกษาและระดับครูผู้สอน มีกระบวนการดำเนินงานส่วนใหญ่ที่สอดคล้องกันคือเน้น การประชาสัมพันธ์ การสร้างตระหนัก การให้ความรู้ผ่านสื่อ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ การปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรแบบมีส่วนร่วม การให้คำปรึกษาช่วยเหลือ แนะนำหรือการนิเทศตามบริบทสถานศึกษา และการประเมินผลและปรับปรุงพัฒนา

จากผลการวิจัย แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการของโรงเรียนต้นแบบ และบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากหลังจากที่หลักสูตรประกาศใช้แล้วกระบวนการประชาสัมพันธ์หลักสูตรมีการดำเนินการในวงที่ยังไม่กว้าง ทำให้ยังไม่กระจายครอบคลุมอย่างทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมายกับผู้ที่เกี่ยวข้อง และยังไม่เป็นระบบที่ต่อเนื่อง โดยเฉพาะกับผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาคือผู้สอน ผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษา ทั้งนี้

การมีหลักสูตรใหม่ควรมีระบบการประชาสัมพันธ์ชี้แจงหลากหลายช่องทางอย่างเป็นระบบให้ครอบคลุมผู้เกี่ยวข้องซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่(2542) และ มาเรียม นิลพันธุ์ และ คณะ (2556) ที่ให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์ชี้แจงหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในตัวหลักสูตรและระบบต่างที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนการใช้หลักสูตรให้กับผู้ใช้หลักสูตรและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีและตระหนักถึงความสำคัญของหลักสูตรและเหตุผลในการปรับเปลี่ยนหลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Wiles (2009) ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างการยอมรับในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรซึ่งต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้เข้าใจ ทั้งในรูปของคณะกรรมการ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การconference การขึ้นwebsite นอกจากนี้ Ornstein and Hunkins (2004) ได้ให้ความสำคัญของการทำความเข้าใจกับบุคลากรทางการศึกษา ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรหรือพัฒนาหลักสูตรขึ้นมาใหม่ควรมีการพูดคุย อภิปราย แลกเปลี่ยนกัน เกี่ยวกับการดำเนินการ หรือปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตร กระบวนการต่อไปคือการสร้างเครือข่าย (Networking) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครู เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานการศึกษาระดับท้องถิ่น ซึ่งWiles(2009) ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการร่วมกันพัฒนาหลักสูตรไปสู่ความสำเร็จ การพัฒนาหลักสูตรในลักษณะของการมีเครือข่ายรวมพัฒนาจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมพัฒนา 3)พัฒนา (Develop) ในการพัฒนาหลักสูตรควรมีเอกสาร สื่อ เกี่ยวกับแนวทางการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในห้องเรียน เช่น แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การประเมินผล การนิเทศ การให้คำปรึกษา การเป็นพี่เลี้ยง และแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์เพื่อเป็นผู้นำมืออาชีพ ในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ 4)ให้ความช่วยเหลือ (Coach) และเป็นพี่เลี้ยง (Mentor) และนิเทศ (Supervise) ในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ ทั้งในระดับเขตพื้นที่ และสถานศึกษากระบวนการให้ความช่วยเหลือ แนะนำดังกล่าว ทำให้สามารถพัฒนาหลักสูตรได้เนื่องจากมีความแตกต่างในบริบทโรงเรียน พื้นฐานผู้เรียน และความหลากหลายในแต่ละสถานศึกษา ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรมีกระบวนการช่วยเหลือ แนะนำ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ตลอดจนฝึกทักษะการปฏิบัติงานให้กับผู้ที่ได้รับคำแนะนำช่วยเหลือ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการแนะนำช่วยเหลือโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ที่ได้รับคำแนะนำช่วยเหลือ มีความรู้ ทักษะ ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน ตลอดจนเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน การให้คำแนะนำช่วยเหลือ มีความสำคัญมากในการพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะและคุณลักษณะเป็นไปตามที่องค์กรต้องการ เพราะทำให้บุคลากร เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในระยะเวลานับรวดเร็วซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Aguilar (2013) ที่ให้ความสำคัญของการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ สามารถช่วยให้เกิดสมรรถนะต่างๆนักการศึกษา และสามารถทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเชื่อมั่นในสิ่งที่ปฏิบัติและสอดคล้องกับ รุ่งนภา นุตรวงศ์ (2553:10) ที่กล่าวว่า

นิเทศติดตามช่วยเหลือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งผลต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีคุณภาพ

5) วิจัย (Research) ติดตามสภาพปัญหาการใช้หลักสูตร และแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการนำหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ ถือเป็นกระบวนการที่สำคัญในการแก้ปัญหาและพัฒนาการนำหลักสูตรไปใช้ และการบริหารจัดการหลักสูตร เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมาย ดังที่ Zepada (2008) มีแนวคิดว่า การวิจัยโดยเฉพาะการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการวิจัยในสภาพบริบทใดบริบทหนึ่ง มีจุดมุ่งหมายเพื่อคุณภาพงาน สามารถช่วยพัฒนาความเป็นมืออาชีพการเสริมสร้าง (Enhance) ให้สถานศึกษาและเขตพื้นที่ติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาควรมีการกระตุ้นให้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพัฒนาและประเมินหลักสูตร 7) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Management) เกี่ยวกับการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการของสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ต่อเขตพื้นที่ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะทำให้เกิดการเรียนรู้ สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และการบริหารจัดการหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับมาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ (2556) ที่กล่าวถึงการจัดการความรู้ เป็นกระบวนการแสวงหา การรวบรวม การสร้าง รวมทั้งการประมวลข้อมูล สารสนเทศ ความคิด การกระทำ ตลอดจนประสบการณ์ของบุคคล เพื่อสร้างเป็นความรู้หรือนวัตกรรม รวมทั้งการจัดเก็บความรู้ที่สามารถเข้าถึงโดยอาศัยช่องทางต่างๆ ที่องค์กรจัดเตรียมไว้ เพื่อนำความรู้ที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งก่อให้เกิดการแบ่งปันและถ่ายโอนความรู้และในที่สุดความรู้ที่มีอยู่จะแพร่กระจายและไหลเวียนทั่วเพื่อความสามารถในการพัฒนาผลผลิตและพัฒนาองค์กรให้มีความสามารถในการแข่งขันได้ การจัดการความรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญของการขับเคลื่อนหลักสูตร โดยใช้กระบวนการสร้างความรู้ การจัดระบบความรู้ การกระจายความรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้ และสามารถพัฒนาเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เป็นการผสมผสานแนวคิด 2 ประการ ได้แก่ ความเป็นมืออาชีพ (professional) และชุมชนแห่งการเรียนรู้ (learning community) หมายถึง การรวมกลุ่มกันของบุคคลผู้ประกอบวิชาชีพโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาสมรรถนะเชิงวิชาชีพ และคุณภาพของผู้เรียนร่วมกัน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมมือร่วมใจ (collaborative learning) การเรียนรู้ประสบการณ์การปฏิบัติงานในพื้นที่ (field) และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (sharing learning) อย่างต่อเนื่อง

จุดเน้นของชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู คือ การเรียนรู้ร่วมกันที่เป็นมากกว่าการแลกเปลี่ยนกระบวนการสำคัญประการหนึ่งคือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เผยแพร่ (Dissiminate) ผ่านเวทีและสื่อต่างๆเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีของสถานศึกษาที่มีความเข้มแข็งทางวิชาการในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ เพื่อเป็นต้นแบบของสถานศึกษาต่างๆได้เรียนรู้ผ่านสื่อเอกสาร หรือผ่านระบบ online รวมทั้งมีการพัฒนา (Development) และปรับปรุงหลักสูตร

อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้ดีขึ้น เพราะการพัฒนาหลักสูตรมีนัยมากกว่าการสร้างขึ้นมาใหม่ แต่มีนัยของการปรับปรุงเดิมที่มีอยู่ให้ดีขึ้นด้วย การพัฒนาหลักสูตรขึ้นมาใหม่มิใช่ยกเลิกหลักสูตรเดิม หรือรื้อหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรในแต่ละครั้งควรเป็นช่วงระยะเวลา 5 ปี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Glatthorn and Whitehead (2009) ที่มีแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรว่าควรมีการปรับเปลี่ยนตลอดเวลาทุกๆ 5 ปี ตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานความต้องการของผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรบนพื้นฐานผลการวิจัยร่วมกับแนวคิดของนักวิชาการในระดับสากล และแนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรในอนาคต และหลักสูตรของประเทศต่างๆ ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) รวมทั้งนโยบายการจัดการศึกษาในปัจจุบัน และนำผลที่ได้จากการปรับหลักสูตรมาประชาสัมพันธ์กับหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง
2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรปรับกระบวนการทศน์และแนวทางการปฏิบัติงาน การนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในชั้นเรียนโดยบริหารจัดการหลักสูตรแบบระนาบ (Horizon Management) หรือในลักษณะจากล่างขึ้นบน
3. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรให้ความสำคัญกับเป้าหมายของหลักสูตร มากกว่าการประเมินผลที่ได้จากคะแนน O- Net
4. การให้ความรู้ ความเข้าใจ กระบวนการด้านหลักสูตรควรสร้างเครือข่าย (Networking) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครู เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานการศึกษาระดับท้องถิ่น และสถานศึกษา
5. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรปรับกระบวนการทศน์จากการนิเทศติดตามงาน เป็นการใช้ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring และ การช่วยเหลือ (Coaching) แบบกัลยาณมิตร เพื่อร่วมมือกับสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวใหม่ควรเน้นการมีส่วนร่วมในการ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการและร่วมประเมินเงินติดตามช่วยเหลือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ครู ผู้บริหาร ศึกษาพิเศษ ชุมชน นักวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการและสถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งสถาบันวิชาชีพเฉพาะทาง เช่น สาธารณสุข วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น
2. ควรมีการวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวชี้วัด สารการเรียนรู้ ให้มีความสอดคล้องกระชับ ชัดเจนเหมาะสมกับวัยและการพัฒนาการของผู้เรียน

3. การนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ควรมีการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องควบคู่ไปด้วย ได้แก่การบริหารจัดการหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เทคนิควิธีการสอน การประเมินผล การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอน

4. ควรนำผลจากการวิจัยไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมีการประชาสัมพันธ์เสริมสร้างความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชน เพื่อให้เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของสังคมและสอดคล้องกับสภาพสังคม และการศึกษาในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยติดตามผลการใช้หลักสูตรของสถานศึกษาโดยสถานศึกษาทุกสถานศึกษา และเขตพื้นที่ นำผลจากการวิจัยของแต่ละสถานศึกษามาสังเคราะห์ผลการประเมินหลักสูตร และนำผลที่ได้มาปรับปรุงพัฒนาการใช้หลักสูตรในเขตพื้นที่

2. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาความคาดหวังและผลการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางในทรรศนะ มุมมองของผู้ปกครอง

3. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานจากผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่ม

4. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับประสบการณ์ และทรรศนะเกี่ยวกับพัฒนาการของหลักสูตรการศึกษาไทย ของผู้พัฒนาหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อนำผลจากการสะท้อนคิดมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร